

REFERENDUM

**O prestopu črte, ki varuje nedotakljivost
človekovega življenja**

Za družbo, ki nedotakljivost življenja ceni bolj kot vse drugo.

**23. novembra na referendumu
glasujemo PROTI zakonu**

23. novembra na referendumu glasujemo **PROTI** zakonu

O prestopu črte, ki varuje nedotakljivost človekovega življenja

Kako strašna slepota je človeka!

France Prešeren, Krst pri Savici

Sprejeti zakon postavlja slovenske državljane pred dejstvo, da če stopi v veljavo, ga bomo pomnili in doživeli kot mejnik, ko je na slovenskih tleh izgubila veljavo nedotakljivost človeškega življenja. Mejniki, ko je za Republiko Slovenijo postal sprejemljiv umor bližnjega. **Namreč, kdor pomaga drugemu, da izvede samomor, je sam soudeležen pri umoru, ne glede na črko zakona.** Evtanazija, pomoč pri samomoru, asistirana smrt, ukinitve življenja so razne besedne tvorbe, ki omilijo dejstvo, da se nekemu jemlje življenje. Varovalke, ugotavljanje pravilnosti postopanja in drugi mehanizmi nato pomagajo odmisлити dejstvo, vendar ne spremenijo realnosti.

Referendum je zato ključnega pomena in udeležba pri njem pomeni veliko odgovornost in težo. Opuščanje dolžnosti glasovanja pomeni opuščanje reševanja življenja bližnjih. Pomeni dejanje opuščanja in soodgovornost za smrt vseh, ki bi v bodoče prosili za ukinitve lastnega življenja. **Zato vabimo vsakogar, da se 23. novembra 2025 udeleži referenduma in glasuje PROTI zakonu.**

Da bi vsakdo spoznal razsežnost sprememb, ki jih vnaša zakon v slovensko družbo, smo sestavili kratek dokument kjer na kratko zagovarjamo nedotakljivost človekovega življenja, opozarjamo pred posledicami uzakonitve asistiranega samomora in predstavimo izkušnje ljudi v državah, ki so jo uzakonile. Človeško življenje naj ostane nedotakljivo. Bodimo pa vedno pozorni na potrebe in stisko bližnjih. Bodimo jim blizu in jim ponudimo svoj glas. Zanje iščimo tudi sistemske rešitve, ki bodo potrebe in stisko bližnjih učinkovito odpravile.

Društvo Gibanje za življenje

Dominicus

Družinska pobuda

Inštitut Integrum

Mladi za življenje

Pohod za življenje

Usidrani

Zavod Živ!m

Zakaj se odločamo za življenje?

Argumenti, izkušnje in osebne zgodbe

Ne ubijaj! Nobeni varovalki ne moremo zaupati

Z legalizacijo ubijanja se ne upošteva več nedotakljivost človekovega življenja. Varovalke – omejitve ubijanja – so zgolj administrativne, ne temeljne narave. Izkušnja kaže, da se lahko tovrstne omejitve hitro spremenijo in privedejo do sprva nepredvidenih scenarijev in posledic. Primerov je mnogo. Na Nizozemskem se rahljajo kriteriji za evtanaziranje mladoletnih: kljub temu da je tovrstna asistirana usmrtitev prepovedana po kazenskem pravu, je Nizozemska oblast uvedla regulacijo, po kateri se pod določenimi pogoji zaradi evtanaziranja terminalno bolnih otrok zdravnikov sodno ne preganja[1]. V Kanadi so se pogoji za dostop do asistirane smrti oz. asistiranega samomora v nekaj letih močno razširili. Posledično se v mnogih državah, kjer je bila uzakonjena asistirana smrt oz. asistirani samomor, opaža vse več tovrstnih primerov (npr. v Belgiji je število asistirano umrlih naraslo za 16,6 % med letoma 2023/2024[2] in v Kanadi za 15,8 % med letoma 2022/2023[3]). Ob tem je treba opomniti, da nobena varovalka v zakonu ne more preprečiti ustvarjanja vzdušja v družbi ali družini, da je določena skupina ali posameznik odveč in v breme.

Dolžnost umreti?

Legalizacija asistirane smrti oz. asistiranega samomora ustvarja nevarno vzdušje, v katerem se bolni, starejši in invalidni začnejo počutiti kot breme. Podatki iz zvezne države Oregon (ZDA) kažejo, da je leta 2020 več kot 50 % ljudi kot razlog za končanje življenja navedlo prav strah pred tem, da postanejo breme drugim[4]. **Tako imenovana svobodna izbira se prelevi v sistemski, družinski in notranji pritisk.** Zakon namreč ranljivim pošilja sporočilo, da je prav, če želijo umreti. Nastaja kultura, ki ne zaščiti življenja, temveč ranljive tiho prepričuje, da bi bilo lažje, če jih ne bi bilo[5, 6].

Ljudje si ne želimo smrti, ampak bližine

Zahteve po asistirani smrti oz. asistiranemu samomoru pretežno izhajajo iz globoke psihološke in socialne stiske (npr.: izguba zmožnosti, da bi sam poskrbel zase, zmanjšana sposobnost sodelovanja v aktivnostih, ki delajo življenje prijetno, izguba občutka lastne vrednosti[7] in občutek bremena za družino). Ta obup izvira iz občutka nemoči, socialne izolacije in pomanjkanja ustrezne podpore. Gre za krik na pomoč[8], ki razkriva neuspeh družbe, da bi zagotovila dostojanstveno življenje in celostno oskrbo najbolj ranljivim posameznikom. Resnična pomoč ni sodelovanje pri končanju življenja, ampak sočutna bližina in ohranjanje odnosa z umirajočim do izteka njegovega življenja. **Samomor nikoli ni rešitev! Resnično sočutje neguje življenje.**

Samomor je nalezljiv fenomen

Legalizacija asistirane smrti oz. asistiranega samomora sčasoma pripelje do bistveno večjega števila prošelj in izvedenih postopkov usmrčenja ljudi, kot je bilo sprva pričakovano. Čeprav se zakoni uvajajo s strogimi varovalkami, izkušnje iz držav, kjer je tovrstna praksa že legalizirana, kažejo na hitro in stalno večanje števila umrlih ter postopno širitev kriterijev upravičenosti na vse bolj ranljive skupine. V Kanadi je število umrlih zaradi asistirane smrti do leta 2023 doseglo 15.343 primerov, kar predstavlja 4,7 % vseh smrti v državi (15,8 % rast glede na leto 2022), s čimer je postala asistirana smrt peti najpogostejši vzrok smrti[9]. V Belgiji je asistirana smrt leta 2024 predstavljal 3,6 % registriranih umrlih, število prejetih dokumentov za asistirano usmrtitev pa se je povečalo za 16,6 % v primerjavi z letom 2023[10]. Študije so tudi pokazale, da je bila v ZDA legalizacija asistiranega samomora povezana z 6,3 % povečanjem vseh samomorov in 14,5 % povečanjem pri osebah, starejših od 65 let[11]. Srce parajoče so tudi zgodbe svojcev, ki pripovedujejo, kako je negativni zgled asistirane smrti oz. asistiranega samomora spodbudil druge k samomoru. Takšen je primer Jackie[12], katere 25-letna hčerka Shawn se je leta 2019 samoumorila s pomočjo spletne strani, ki je zagovarjala asistirani samomor. Stran ji je posredovala recept koktajla zdravil za samomor in jo spodbudila h končanju lastnega življenja. Zadnje sporočilo Shawn na telefonu je bilo: »Zelo sem prestrašena.« Tudi smrt, za katero se nekdo sam odloči, sproža v človeku občutek tesnobe, strahu, nemoči.

Predlagani zakon daje prednost usmrtitvi pred zdravljenjem

Slovenski zakon predvideva kratke čakalne dobe za asistirani samomor. **Glede na dolžino čakalnih dob v slovenskem zdravstvenem sistemu, je razvidno, da zakon daje prednost usmrtitvi pred zdravljenjem.** Nevarnost, da se kriza zdravstvenega sistema rešuje z usmrtitvijo bolnikov, potrjuje izkušnja v tujini. Znanih je mnogo primerov v Kanadi, kjer bolniki zaprosijo za zdravstveno oskrbo in jim je ponujena možnost asistirane smrti[13] oz. le dana možnost asistirane smrti. Množica primerov je privedla do tega, da se ljudje obotavljajo iti na za zdravniške preglede v bojazni, da bi jim ponudili možnost asistirane smrti namesto zdravljenja[14]. Med take primere sodi zgodba Sathye Dhare Kovac, 44-letne ženske, ki je trpela za degenerativno boleznijo. Čeprav je želela živeti, ni imela dostopa do virov za oskrbo na domu. Izjavila je: *»Na koncu me ni ubila genska bolezen, ampak sistem.«*

Nezdružljivost z zdravniškim poklicem

Osnova zdravniškega poslanstva je, da zdravi bolnika in lajša bolečine. Hipokratova prisega zdravnike izrecno obvezuje, da nikoli, tudi če bi ga bolnik prosil, ne bo predpisal smrtonosne učinkovine. **Vse zdravniške organizacije in tudi državna komisija za medicinsko etiko[15] so nedvoumno nasprotovale sprejemu zakona o asistiranem samomoru. Za zdravnike pomeni sprejeti zakon veliko moralno obremenitev, saj bi morali spremeniti svoje temeljno poslanstvo.** Namesto izvajanja resnične celostne pomoči težko bolnim in umirajočim bi morali postati izvrševalci njihovih odločitev o predčasnem končanju življenja. Za zdaj se zdravnikom še zagotavlja ugovor vesti, vendar izkušnje z drugih področij in s področja asistirane smrti oz. asistiranega samomora iz drugih držav kažejo, da je mogoče ugovor vesti s strani zdravnikov oteževati. Kodeks zdravniške etike izrecno zavrača asistiranje smrti oz. asistirani samomor. Neustrezno je govoriti o tem, da gre pri asistiranem smrti oz. asistiranem samomoru za zdravstveno storitev. Uvajanje asistirane smrti oz. asistiranega samomora spreminja pogled na zdravnike in zdravstveno osebje, saj jih ljudje sedaj povezujejo tudi s tistimi, ki povzročajo smrt. Pod posebnim pritiskom bodo psihiatri, ki bodo morali odločati o prištevnosti prosilcev za končanje življenja in jim s tem podeljevali vstopnico za smrt. Zdravniške organizacije poudarjajo, da je rešitev v širitvi mreže celostne paliativne oskrbe, ki bo omogočila, da bo vsakomur zagotovljeno lajšanje bolečin in psiho-socialno in duhovno spremljanje ob koncu življenja. **Ne predčasna usmrtitev, ampak omogočanje dostojnega življenja!**

Vlagajmo v paliativno in dolgotrajno oskrbo, ne v usmrtitev

Paliativna oskrba je aktivna celostna oskrba bolnika s kronično napredujočo boleznijo in njegovih svojcev od diagnoze take bolezni dalje. Kot taka, ni namenjena le zadnjemu obdobju življenja. Izkušnja v tujini kaže, da je dejansko zahteva po predčasnem končanju življenja klic na pomoč: včasih bolnikov, ki trpijo zaradi bolezni[16], vendar v mnogih primerih zaradi drugačne psiho-socialne stiske[17]. Ko spregovorimo o lajšanju trpljenja bolnikom, se mnogokrat paliativna oskrba in bližina bolniku izkažeta za pravo rešitev. Kvalitetno paliativno vodenje izboljša kvaliteto življenja bolnikom, vendar ni vsemogočna. Omogoči pa, da se bolje razume bolezen, lajšajo simptomi ter postavi okvir, v katerem ni več prisotna samo bolezen, ampak tudi druge dimenzije, ki so bolniku pomembne.

Legalizacija asistirane smrti oz. asistiranega samomora lahko oslabi razvoj in izvajanje paliativne oskrbe[18]. V nekaterih državah, kjer je asistirana smrt oz. asistiran samomor dovoljen, se kakovost paliativne oskrbe dokazano slabša. Medicinsko osebje zapušča ustanove, kjer morajo sodelovati pri postopkih, in nekateri hospici izgubljajo sredstva, če sodelovanje pri končanju življenja odklonijo[19]. V Kanadi in Belgiji so tudi drugim zdravstvenim ustanovam, ki pri postopku usmrtitve niso želeli sodelovati, odtegnili javna sredstva[20]. **Obstaja nevarnost, da postane asistirana smrt oz. asistiran samomor cenovno ugodna alternativa dolgotrajni paliativni oskrbi[21] – hitri ukrep, ki ne lajša trpljenja niti ne rešuje problemov, temveč odpravi človeka.**

Mednarodno pravo odločno ščiti pravico do življenja

Pravica do življenja je temeljno načelo, zapisano v več mednarodnih zakonih in sporazumih. Mnoge sodne odločbe poudarjajo obveznost države, da varuje življenje, in hkrati priznavajo posameznikovo pravico do dostojanstva in avtonomije. Med mednarodne zakone in sporazume lahko navedemo 1. *Splošno deklaracijo človekovih pravic*[22], ki v 3. členu določa: »Vsakdo ima pravico do življenja, prostosti in osebne varnosti.« 2. *Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah*[23], ki v 6. členu določa: »Vsak človek ima prirojeno pravico do življenja. Ta pravica mora biti z zakonom zaščitena. Nikomur ne sme biti življenje samovoljno vzeto.« 3. *Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic*[24], ki v 2. členu določa: »Pravica vsakogar do življenja je zavarovana z zakonom. Nikomur ne sme biti življenje odvzeto, razen ob izvršitvi sodbe, s katero je sodišče koga spoznalo za krivega za kaznivo dejanje, za katero je z zakonom predpisana smrtna kazen.« Pravico do življenja je prek odločb tudi dosledno potrdilo Evropsko sodišče za človekove pravice, ki je razsodilo[25], da je 1. domnevna pravica do smrti oz. do asistiranega umiranja diametralno nasprotna uzakonjeni pravici do življenja in da 2. splošna prepoved pomoči pri samomoru s strani države je ugotovljena kot sorazmeren in potreben ukrep za zaščito ranljivih oseb in spoštovanja 2. člena Evropske konvencije o varstvu človekovih pravic.

Ustava Republike Slovenije varuje pravico do življenja

Življenje je v Ustavi Republike Slovenije izrecno varovano kot nedotakljivo (17. člen Ustave Republike Slovenije). Ustavna določba o nedotakljivosti človekovega življenja je v ustavnem katalogu pravic in temeljnih svoboščin na prvem mestu. Ustava jasno določa, da te pravice ni dopustno začasno razveljaviti ali omejiti niti v vojnem ali izrednem stanju (16. člen Ustave Republike Slovenije). Ena od vrhovnih ustavnih dobrin je namreč človekovo življenje. Gre za pravico do obstoja, ki ima preddružben in predržaven značaj. Pravica do življenja je prirojena pravica posameznika in je z njim tesno povezana. Ni je mogoče niti prenašati niti se ji odpovedati. **Pravica do življenja ne more predstavljati podlage za pravico do smrti, je njeno vsebinsko nasprotje**[26]. Tako ZPPKŽ spreminja ustavno materijo in je kot tak neustaven.

23. novembra na referendumu glasujemo **PROTI** zakonu

Reference

- [1] Verhagen, Eduard, and John Lantos. »The Dutch model for regulating paediatric euthanasia.« *Archives of disease in childhood* 110.5 (2025): 397–399.
- [2] Press Release from the Federal Commission for the Control and Evaluation of Euthanasia – FCCEE: https://consultativebodies.health.belgium.be/sites/default/files/documents/fccee_pressrelease20250122-report_for_2022-2023.pdf
- [3] Fifth Annual Report on Medical Assistance in Dying in Canada, 2023: <https://www.canada.ca/en/health-canada/services/publications/health-system-services/annual-report-medical-assistance-dying-2023.html>
- [4] Lives Worth Living, a campaign from SPUC Pro-Life - <http://www.spuc.org.uk/livesworthliving>
- [5] Should assisted suicide be legalised? What the UK can learn from the experience of other jurisdictions – SPUC Pro-Life - <http://www.spuc.org.uk>
- [6] Stories of ordinary people opposed to assisted suicide – SPUC Pro-Life - <http://www.spuc.org.uk>
- [7] Oregon Death with Dignity Act 2023 Data Summary, Oregon Health Authority – Public Health Division.
- [8] Sacred Congregation for the Doctrine of the Faith, Declaration on Euthanasia, 5. maj 1980. Objavljeno na spletu: https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_19800505_euthanasia_en.html
- [9] Fifth Annual Report on Medical Assistance in Dying in Canada, 2023: <https://www.canada.ca/en/health-canada/services/publications/health-system-services/annual-report-medical-assistance-dying-2023.html>
- [10] Press Release from the Federal Commission for the Control and Evaluation of Euthanasia – FCCEE: https://consultativebodies.health.belgium.be/sites/default/files/documents/fccee_pressrelease20250122-report_for_2022-2023.pdf
- [11] Doherty, Anne M., Caitlyn J. Axe, and David A. Jones. »Investigating the relationship between euthanasia and/or assisted suicide and rates of non-assisted suicide: systematic review.« *BJPsych open* 8.4 (2022): e108.
- [12] Jackie's Story: Suicide Contagion is REAL: https://www.youtube.com/watch?v=fgCEW_jVsXc
- [13] Pogovor, kjer mati Candice Lewis spregovori o svoji izkušnji: <https://www.youtube.com/watch?v=hB6zt43iCs8>
- [14] Coelho, Ramona, et al. »The realities of medical assistance in dying in Canada.« *Palliative & Supportive Care* 21.5 (2023): 871–878.
- [15] Stališče Komisije Republike Slovenije za medicinsko etiko o predlogu Zakona o pomoči pri prostovoljnem končanju življenja: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MZ/DOKUMENTI/4-ZBIRKE/KME/Stalisce_KME_RS_-_predlog_Zakona_o_pomoci_pri_prostovoljnem_koncanju_zivljenja_P.pdf
- [16] Kitta, Anna, et al. »Statements of Austrian hospices and palliative care units after the implementation of the law on assisted suicide: A qualitative study of web-based publications.« *Wiener Klinische Wochenschrift* 136.13 (2024): 382–389.
- [17] Oregon Death with Dignity Act 2023 Data Summary, Oregon Health Authority – Public Health Division.
- [18] The case against assisted suicide - questions people ask. Lives Worth Living, a campaign from SPUC Pro-Life - <http://www.spuc.org.uk/livesworthliving>
- [19] Should assisted suicide be legalised? What the UK can learn from the experience of other jurisdictions – SPUC Pro-Life - <http://www.spuc.org.uk>
- [20] Lives Worth Living, a campaign from SPUC Pro-Life - <http://www.spuc.org.uk/livesworthliving>
- [21] Leiva, R., et al. »Euthanasia in Canada: a cautionary tale.« *World Med J* 64.3 (2018): 17–23.
- [22] Splošna deklaracija človekovih pravic: <https://www.varuh-rs.si/pravni-temelji-cp/ozn-organizacija-zdruzenih-narodov/splosna-deklaracija-clovekovih-pravic/>
- [23] Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MK/Zakonodaja-ki-ni-na-PISRS/Kulturna-raznolikost/9b7da27d8d/Mednarodni-pakt-o-drzavljskih-in-politicnih-pravicah.pdf>
- [24] Evropska konvencija o varstvu človekovih pravic: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_slv
- [25] *Pretty vs. United Kingdom*: <https://hudoc.echr.coe.int/fre#%7B%22itemid%22:%5B%22001-60448%22%7D>
- [26] Komentar Ustave Republike Slovenije, 17. člen, Opredelitev in razmerje do drugih ustavnih določb, Blaž Ivanc, 2011